

Espinàs injubilable

Joan F. Mira

Pel febrer del 1992, Josep Maria Espinàs va publicar un llibre feliç –feliç d'idees, de resultats i de llenguatge– on explicava que el 7 de març del mateix any ell en feia els clàssics seixanta-cinc, edat de jubilació-legal, però que, en realitat, del que l'autor volia escriure no era d'aquesta jubilació sinó d'algunes altres. Em va enviar el llibre amb una dedicatòria extremadament amable, jo el vaig llegir i rellegir, i després vaig intentar aclarir per què aquelles pàgines em feien pensar tant. De tot plegat en vaig escriure uns comentaris que ara voldria recordar, quan de tot allò han passat alguns anys, l'Espinàs n'ha fet vuitanta, i ha continuat caminant per la vida com a injubilable impenitent. Ser retirat administrativament de l'ofici o professió és per a molta gent com començar a jubilar-se de la vida: com un entrenament per a la jubilació final, definitiva i sense pensió, si no és que al cel també es cobra. I Josep Maria Espinàs va escriure aquell llibre feliç justament perquè no havia de jubilar-se. No ser empleat o funcionari sinó únicament escriptor o escriptent sense nòmina fixa té sense dubte inconvenients materials, però també ofereix avantatges notables. L'Espinàs, per tant, es pogué anar jubilant per etapes d'unes coses i d'altres, al seu gust, de manera que arribà a l'edat reglamentària sense traumes, vivint amb una envejable satisfacció. Llavors explicava que ell ja s'havia jubilat, al llarg dels quaranta anys anteriors, d'un grapat molt considerable de treballs i molèsties. S'havia jubilat de ser advocat, perquè no hi tenia fe. De la platja, perquè l'aigua i el sol no han de ser obligatoris. De l'orgull i de la humilitat, perquè més aviat fan nosa. Del silenci, perquè el soroll és inseparable de la vida urbana. De l'ambició literària, perquè no la necessita com a professional. De l'excés d'adjectius, perquè els troba sobers i barrocs. De la timidesa i del seny, perquè aquestes qualitats només li les apliquen els altres, mal informats. De l'espanyolitat, per raons que estan a l'abast de qualsevol ciutadà. De la poesia, perquè no es reconeix entre els escollits dels déus. De la gímnastica, dels amics circumstancials i de pronunciar conferències, perquè són coses que cansen sense profit. D'alçar-se i gitar-se d'hora, per una saludable preferència personal. De la militància política, per una falta evident de vocació. De l'anonimat i de la popularitat, per la poca consistència d'una situació i de l'altra. De la inseguretat, la incomprensió, la transcendència, la sinceritat i la mentida, perquè són conceptes de poca solidesa i de molta ambigüitat. A més, condició que em sembla la més important de totes, s'havia jubilat de la mort. "En mi s'ha fet compatible", escrivia, "la jubilació de l'angoixa davant de la mort amb el manteniment d'un cert entusiasme davant de l'estat de vida".

O siga, que és possible viure sense ser advocat, ni anar a la platja, ni ser orgullós ni humil, ni silencios ni ambiciós, ni tímid ni assenyat ni espanyol. I sense ser poeta, ni gimnasta ni conferenciant ni matiner, ni militant polític, ni sensible ni

popular (tot i que, de la seua popularitat, puc donar fe i testimoniatge). I es pot viure sense anar molt al cinema, ni mantenir correspondència abundant, ni col·leccionar res, ni guardar àlbums de fotografies. O havent tingut i estat tot això, però havent-ho perdut i considerant la pèrdua com un des-cans. Algú pot pensar que, jubilat de tantes coses, la vida del senyor Espinàs ha degut ser molt avorrida, sobretot aquests quinze anys des dels seus seixanta-cinc: jo estic segur que és una vida molt entretinguda. Perquè, si hom hi reflexiona una miqueta, comprovarà que, en jubilar-se de tots aquells oficis sense substància, li ha quedat l'únic de veritat important, que és l'ofici de viure. I en jubilar-se de les categories impossibles, queden intactes les possibilitats reals de l'existència. Per exemple, la possibilitat de continuar caminant per la vida, de continuar practicant l'art delicat de la paraula escrita i de ser, amb tot això i quan ja han passat alguns anys més, un exemple envejable d'humanitat activa. Coses així vaig escriure, i ara les torne a fer públiques, a manera de congratulació personal.

"En jubilar-se de les categories impossibles, queden intactes les possibilitats reals de l'existència. Per exemple la possibilitat de continuar caminant per la vida, de continuar practicant l'art delicat de la paraula escrita i de ser, amb tot això i quan ja han passat alguns anys més, un exemple envejable d'humanitat activa"